

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार

वर्ष १, अंक २]

बुधवार, फेब्रुवारी १८, २०१५/माघ २९, शके १९३६

[पृष्ठे ४, किंमत : रुपये २३.००

असाधारण क्रमांक ६

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २०१५ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ३.—नांदेड शीख गुरुद्वारा सचखंड श्री हजुर अपचलनगर साहिब अधिनियम, १९५६ यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता अध्यादेश	पृष्ठे
..	१-४

महसूल व वन विभाग

जागतिक व्यापार केंद्र, केंद्र-एक, कफ परेड,
मुंबई ४०० ००५, दिनांक १८ फेब्रुवारी २०१५.

MAHARASHTRA ORDINANCE No. III OF 2015.

AN ORDINANCE

FURTHER TO AMEND THE NANDED SIKH GURUDWARA
SACHKHAND SHRI HAZUR APCHALNAGAR SAHIB ACT, 1956.

सन २०१५ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ३.

नांदेड शीख गुरुद्वारा सचखंड श्री हजुर अपचलनगर साहिब अधिनियम, १९५६ यामध्ये
आणखी सुधारणा करण्याकरिता अध्यादेश.

ज्याअर्था, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही;

आणि ज्याअर्था, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, नांदेड शीख गुरुद्वारा सचखंड श्री हजुर अपचलनगर हैद्राबाद साहिब अधिनियम, १९५६ यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही अधिनियम करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे;
क्रमांक ३७.

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ च्या खंड (१) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

संक्षिप्त नाव व १. (१) या अध्यादेशास, नांदेड शीख गुरुद्वारा सचखंड श्री हजुर अपचलनगर साहिब (सुधारणा) अध्यादेश, प्रारंभ. २०१५ असे म्हणावे.

(२) तो, तात्काळ अंमलात येईल.

सन १९५६ चा २. नांदेड शीख गुरुद्वारा सचखंड श्री हजुर अपचलनगर साहिब अधिनियम, १९५६ (यात यापुढे ज्याचा १९५६ चा हैद्राबाद अधिनियम निर्देश “मुख्य अधिनियम” असा करण्यात आला आहे) याच्या कलम ६ मध्ये, पोट-कलम (४) नंतर, पुढील हैद्राबाद क्रमांक ३७ याच्या पोट-कलम जावा दाखल करण्यात येईल :— अधिनियम क्रमांक ३७.

कलम ६ ची सुधारणा. “(५) पोट-कलम (२), (३) किंवा (४) यांमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, पोट-कलम (१) अन्वये सदस्यांच्या किमान पन्नास टक्के इतके सदस्य यथोचितरित्या नामनिर्देशित केलेले असतील किंवा, यथास्थिति, निवडून दिलेले असतील तर, राज्य शासनास, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, मंडळ घटित करता येईल. अशा प्रकारे घटित केलेले मंडळ हे, या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ वैध रीतीने घटित केलेले मंडळ असल्याचे मानण्यात येईल.”.

सन १९५६ चा ३. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ११ मध्ये, पोट-कलम (१) ऐवजी पुढील पोट-कलम दाखल करण्यात हैद्राबाद अधिनियम येईल :— क्रमांक ३७ याच्या

कलम ११ ची सुधारणा. “(१) शासन, मंडळाच्या सदस्यांपैकी एकाचे मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नामनिर्देशन करील.”.

सन १९५६ चा ४. मुख्य अधिनियमाच्या कलम ६१ मध्ये, पोट-कलम (२) मधील खंड (दोन) वगळण्यात येईल. हैद्राबाद अधिनियम क्रमांक ३७ याच्या कलम ६१ ची सुधारणा.

निवेदन

नांदेड येथील तख्त सचखंड श्री हजुर अपचलनगर साहिब गुरुद्वारा यास जगभरातील शीख समुदायाच्या लोकांच्या दृष्टीने अत्यंत महत्त्व आहे. उक्त गुरुद्वारा हा, धार्मिक बाबींविषयीचे अध्यात्मिक व ऐहिक अधिकार असणाऱ्या पाच तख्तांपैकी एक आहे. 'तख्त' याचा अर्थ सिंहासन असा आहे. शीखांचे दहावे गुरु श्री गुरु गोविंद सिंग हे काही शीखांसमवेत इसवी सन १७०८ च्या सुमारास नांदेड येथे आले होते. त्यांनी नांदेड येथेच अंतिम श्वास घेतला आणि त्यापूर्वी त्यांनी पवित्र ग्रंथास गुरुपद बहाल केले आणि श्री गुरु गोविंद सिंग यांनी सर्व शीखांना दिलेल्या आज्ञेनुसार हा पवित्र ग्रंथ 'श्री गुरु ग्रंथ साहिब' म्हणून ओळखला जाऊ लागला. अशा रीतीने श्री गुरु ग्रंथ साहिब हा शाश्वत गुरु आहे. नांदेड येथे श्री गुरु ग्रंथ साहिब यास गुरुपद किंवा "गुरु-ता-गद्दी" बहाल केले होते, त्यामुळे संपूर्ण जगभरात पसरलेल्या संपूर्ण शीख समुदायाच्या लोकांच्या दृष्टीने तख्त सचखंड श्री हजुर साहिब यास अत्यंत महत्त्व आहे.

२. उक्त गुरुद्वाराच्या उचित प्रशासनासाठी तरतूद करण्याच्या दृष्टीने, हैद्राबाद विधानसभेने नांदेड शीख गुरुद्वारा सचखंड श्री हजुर अपचलनगर साहिब अधिनियम, १९५६ (१९५६ चा हैद्राबाद अधिनियम क्रमांक ३७) अधिनियमित केला होता. या अधिनियमाच्या कलम ६ मध्ये, पुढील सदस्यांचा समावेश असणाऱ्या १७ सदस्यीय मंडळाच्या रचनेची तरतूद आहे :—

- (एक) शासनाने नामनिर्देशित केलेले दोन सदस्य ;
- (दोन) राज्यातील शीखांमधून निवडलेले तीन सदस्य ;
- (तीन) हैद्राबाद व सिंकंदराबाद या शहरांतील शीखांमधून शासनाने नामनिर्देशित केलेला एक सदस्य ;
- (चार) मध्य प्रदेश राज्यातील शीखांमधून शिरोमणी गुरुद्वारा प्रबंधक कमिटी, अमृतसर यांनी नामनिर्देशित केलेला एक सदस्य ;
- (पाच) शिरोमणी गुरुद्वारा प्रबंधक कमिटी, यांनी नामनिर्देशित केलेले तीन सदस्य ;
- (सहा) संसदेच्या शीख सदस्यांनी त्यांच्यामधून निवडलेले दोन सदस्य ;
- (सात) प्रमुख खालसा दिवाण, अमृतसर यांनी नामनिर्देशित केलेला एक सदस्य ;
- (आठ) सचखंड हजुरी खालसा दिवाण, नांदेड यांनी नामनिर्देशित केलेले चार सदस्य.

मंडळाची मुदत तीन वर्षे इतकी आहे आणि दर तीन वर्षांनंतर निवडणुका झाल्यावर नवीन मंडळ घटित केले जाणे अपेक्षित आहे. तथापि, असे दिसून येते की, बन्याचदा काही-ना-काही कारणामुळे, वाजवी वेळेत मंडळ घटित होऊ शकले नाही आणि अनेकदा, निवडणुका झाल्यानंतरही नवीन मंडळ घटित न झाल्यामुळे, मावळते मंडळ आपला तीन वर्षांचा कालावधी पूर्ण होऊन देखील, पुढे कायम राहीले. बन्याच प्रसंगी, मंडळ काही कारणामुळे बरखास्त करणे आवश्यक झाले होते. १० जुलै २००० रोजी महाराष्ट्र शासनाने एक अधिसूचना काढली होती आणि विद्यमान मंडळ बरखास्त केले होते. तेव्हापासून, अधिनियमाच्या तरतुदीनुसार मंडळ घटित होऊ शकलेले नाही.

३. उच्च न्यायालयाच्या ओरंगाबाद खंडपीठाने, २००९ च्या रिट अर्ज क्रमांक ६१९९ मध्ये दिलेल्या २१ ऑक्टोबर २०१३ च्या आदेशाद्वारे, राज्य शासनाने मंडळ घटित करण्यासाठी पावले उचलावीत, असा निदेश दिलेला आहे. तथापि, मंडळ घटित करण्याच्या प्रक्रियेत अनेक कारणामुळे अडथळे येत गेले, त्यापैकी एक म्हणजे, सचखंड हजुरी खालसा दिवाण, नांदेड यांच्या संबंधातील दावा हे होते. शक्य तितक्या लवकर, मंडळ घटित करण्यात यावे या हेतूने, सदस्यांच्या किमान ५० टक्के इतके सदस्य यथोचितरित्या नामनिर्देशित केलेले असतील किंवा, यथास्थिति, निवडून दिलेले असतील तर, राज्य शासनास, मंडळ घटित करता येईल अशी तरतूद करण्यासाठी, १९५६ च्या उक्त अधिनियमात यथोचित सुधारणा करणे, शासनास इष्ट वाटते. तसेच, अशा प्रकारे घटित केलेले मंडळ हे, या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ वैध रीतीने घटित केलेले मंडळ असल्याचे मानण्यात येईल, अशीही तरतूद करण्याचे प्रस्तावित केले आहे. राज्य शासन, मंडळाच्या सदस्यांमधून एकास मंडळाचा अध्यक्ष म्हणून नामनिर्देशित करील, अशीही आणखी तरतूद करण्याचे प्रस्तावित केले आहे.

४. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, नोंदेड शीख गुरुद्वारा सचिवांड श्री हजुर अपचलनगर साहिब अधिनियम, १९५६ (१९५६ चा हैद्राबाद अधिनियम क्रमांक ३७) यामध्ये आणखी सुधारणा करण्याकरिता महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे, म्हणून हा अध्यादेश प्रभ्यापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,

दिनांक १८ फेब्रुवारी २०१५.

चे. विद्यासागर राव,

महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

मनु कुमार श्रीवास्तव,

शासनाचे प्रधान सचिव.